

UZ 5. OKTOBAR, DAN DJETETA

Iščupana ljubav

"Umivao sam mamu i tatu, a oni su bili mrtvi", kazao je 15-godišnji dječak L.B. ranjen četničkom granatom, ispred Sarajevske pivare, 15. januara 1993. godine.

Mališan je krenuo sa mamom, tatom i sestrom da natoči vodu, a to im zločinci nisu mogli oprostiti.

Istražiteljima Državne komisije za prikupljanje činjenica o ratnim zločinima u BiH dječak L.B. kasnije je ispričao:

"... Kad smo došli na vodu, na prvom hidrantu točilo je MUP. Bilo je mnogo posuda. Na drugom hidrantu, udaljenom petnaestak metara, bilo je puno naroda sa kanisterima i raznim posudama. Nama je preostalo da idemo na posljednji hidrant, gdje je bila manja gužva. Ja sam točio vodu, mama je stajala na kolicima, a tata je vezao užadima.

Propustili smo dvije starije, a potom je sijevnulo. To sijevanje nas je oborilo. Bila je jaka vrelina, a sestra je pala po meni da bi me zaštitila. Poslije eksplozije, čula se strašna vriska. Podigao sam se i ugledao da mi krv teče iz glave. Dva - tri metra dalje vidio sam mamu i tatu na zemlji. Sestra je ležala ranjena pored mene... Iako je ona starija, morao sam je podići preko ramena da joj ne bi mnogo krvi iscurilo. Prišao sam mami i tati, umivao ih, vjerujući da su samo onesviješteni, ali za nekoliko minuta shvatio sam da su mrtvi. Prišao sam da se napijem vode, ali nisam mogao zato što sam vidio jednu glavu među kanisterima..."

Smrt pod gusjenicama

Agresor je od početka rata djecu ubijao, ranjavao, protjerivao, zatvarao, silovao, ona su služila za ucjenu, korištena su kao živi štit. Mnoga djeca nestala su prilikom masovnih protjerivanja, tako da se ni do danas za mnoge ne zna gdje su i da li su preživjela. Prema pouzdanim podacima, u Prijedoru je ubijeno ili zaklano oko 20.000 žena i djece. Samo u logoru Trnopolje ubijeno je više od stotinu majki sa djecom. U okolini Prijedora, u selima Briševo i Kurevo, četnici su usmrtili oko 1.500 žena i djece. Zbog nedostatka ljekarske pomoći, u logoru Omarska dnevno je od proljeva umiralo pet mališana.

Kao živi štit djeca su Karadžićevim Srbima služila u Kalesiji (u Hajvazovima i Bulatovcima), u Sarajevu (na brdu Žuč) i u luci Brčko. Početkom rata na području Rogatice na najsvirepiji način ubijeno je oko stotinu žena i djece. Oni su zaklani, spaljeni ili pregaženi gusjeničarima, podaci su kojima raspolaže Državna komisija za prikupljanje činjenica o ratnim zločinima u BiH.

Jedan od svjedoka zločina nad djecom je i Fatima Zaimović, glavna sestra Dječije hirurije u Kliničkom centru na Koševu. Najmlađi ranjenici, uglavnom su liječeni u ovoj zdravstvenoj ustanovi.

"Prve iskustvo datira još od 3. maja 1992. godine, kada smo primili jednog dječaka kojeg je snajper pogodio u grudni koš", sjeća se Fatima Zaimović. "Dječak Boris M. pogođen je kod svog stana u centru grada, u Dobrovoljačkoj ulici. Jako je bio zbunjen. Nije razumio šta se događa. Svi smo bili uplašeni, nismo vjerovali da se to dešava. Boris je opeštan, dreniran i ostao je u bolnici nekoliko dana."

U prijemnim knjigama Dječije hirurije dugačak je spisak ranjene

Agresor je od početka rata djecu ubijao, ranjavao, protjerivao, zatvarao, silovao, ona su služila za ucjenu i kao živi štit • Psiholozi strahuju da mnogi dječaci i djevojčice nikada neće moći doživjeti ljubav i dati je drugom

Sanjaju svoj svijet

Lejlu Marković (9) i Mirelu Brkanić (10) u njihovim šetnjama ne prate roditelji. One su dovoljno velike da same izađu van. U krošnjama drveća u parku one sanjaju neki, samo njima znani svijet.

Međunarodni dan djeteta? Šta li je to, pitaju nas. I one bi željele neki poklon za sebe. Lejla novu suknjicu, Mirela "Barbiku".

Np, jedini poklon koji su danas dobile je tek sklopljeno prijateljstvo sa dvjema djevojčicama njihovih godina.

Sunce važnije od praznika

Sa bananom u malenoj ruci, udobno smješten u kolicima četnaestomjesečni Erdin Alibašić i ne slutiti da je danas njegov praznik. Međunarodni dan djeteta (ili ne) to ne zna ni njegova majka koja brižno prati svaki njegov pokret.

Jesenje sunce, još toplo, izmamilo ih je iz kuće u kojoj je studen već zauzela svoje mjesto. Međunarodni dan djeteta malo ih interesuje. Važnije je sunce i njegova toplina. Pokloni će sačekati neka bolja vremena, topliju šobu, lagodniji život. Samo će tako Međunarodni dan djeteta biti i Erdinov dan.

djece. Djevojčica B.R. povrijeđena je kada je pošla da nahrani macu u dvorištu. Imala je tešku povredu kičme i ostala je nepokretna. Dugo je ležala na ovoj klinici, a potom je evakuisana u Italiju.

"Ranjeni dječak Darko V. nije bio tako težak medicinski slučaj, koliko je na mene ostavio tužan utisak, jer su mu, tu pored njega, poginuli majka, otac i baka", kaže glavna sestra. "To se dogodilo 10. oktobra 1992. na Bjelavama, dok su kuhali ručak u dvorištu. Darko mi je kasnije često

ponavljao da je vidio kako njegovom ocu leti glava."

Masakr u dvorištu

Dvadeset šestog juna 1993. godine četnici su direktno pogodili dvorište u Ulici Dragice Pravice. Jednom granatom ubili su šestoro djece i jednu djevojku - Sanjina Rustempašića (4), Sinaudin Hadžišehovića (18), Nihada Čatića (15), Alмира Poturića (3), Senada Plisku (9), Belmu Zijadić (9) i Velidu Muftić (21).

AKADEMIK IZET SARAJLIĆ: ZAŠTO IH UBIJAJU

Smetaju im izdanci našeg duha

"Naprost sam šokiran, iznenađen, zaprepašten. Toliko humanista u svijetu, a tako malo u Bosni. Brižit Bardo, glumica moje generacije, štiti životinje. Gdje su ti muški 'Brižit Bardo', silnici da zaštite Sarajevo, a posebno djecu.

Zašto ubijaju djecu? Zato što će djeca nastaviti živjeti ma gdje bila. Jedno bosansko dijete može otići u Australiju ili u Švedsku, ali ono će u sebi nositi dio života svojih staraca, sačuvaće nešto od bosanskog duha. I valja, dakle, te prve izdanke likvidirati, valja uništiti nosioce naše budućnosti."

Njih su troje, jedna majka

Adna (3,5) i Amir (2), brat i sestra, u društvu sa nešto starijom Melisom, razdragano čavrljaju grickajući čips. Njih su troje, jedna majka.

- Jesu, sada su svi moji - kaže nam Amira Alić. - Melisa je kćerka rahmetli djevera.

Dalje ne pitamo. Za praznik Amira ne zna, a za poklone kaže:

- Za posljednji Bajram kupila sam im šarene čarapice. Silno su se obrađovali. Ali, tako je to. Ko ima para može kupiti, ko nema može samo gledati.

Na mjestu gdje je nekada stajala drvena klupa, otac Bakir na jednom betonskom postolju, kćerka Velida (4,5) na drugom. On uživa u posljednjim blagodatima sunca, ona koristi posljednju priliku da ove godine pojede sladoled. Za Međunarodni dan djeteta ne zna nijedno od njih.

- Imam još jednu djevojčicu. Aminu. Za njih dvije supruge i ja, uglavnom za rođendane, organizujemo mala slavlja. Djeca to zovu - tulum - kaže sa osmijehom Bakir.

Velida je na posljednjem tulumu bila arapska princeza. Kao i sve princeze Velida ima kraljevske želje. Najviše voli sladoled, tortu, banane, čokoladu... Ipak, za sada Velida je tek mala "Pepe-ljuga". Haljinicu je naslijedila od svoje starije sestre, kao i svu ostalu garderobu.

F.R.

(Fotografije: D. TORŠE)

Arapska princeza

Majka ubijenog Sanjina, Aida Rustempašić potom je ispričala:

"Sanjin je tog dana dobio novi bicikl, pa se trudio da ga nauči voziti. Kasnije su Sinaudin i Almir igrali šah, Nihada, Velida i Sanjin su šetali, Belma i Senad su se vozili na biciklima. A onda se čula strahovita detonacija. Djeca su umrla bez jauka."

Psiholozi kažu da će najmlađi izloženi stradanjima imati dugoročne posljedice u razvoju i duševnom zdravlju. U prvu, najugroženiju, ka-

tegoriju spadaju djeca koja su neposredno bila zahvaćena ratnim dejstvima. Drugu grupu čine djeca prognana i iseljena iz svojih domova, a treću mališani koji nisu direktno bili izloženi agresiji. Dio djece trajno će zadržati neurotske smetnje i iz svoje podsvijesti nikada neće moći izbrisati neke događaje. Psiholozi strahuju da dječaci i djevojčice iz prve dvije kategorije nikada neće moći doživjeti ljubav i dati je drugome.

Daniel OMERAGIĆ